

Stev. 16

Leto V.

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gosnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo

OD TEDNA DO TEDNA

Predsednik Tito se je vrnil s plovdivskega obiska v Turčiji. Sadevi te poti, zrasli med razgovori v Ankari in Carigradu, so pomemben mejnik trojnega balkanskega sodelovanja. Tega se zavedajo prav kot naši tudi narodi Turčije in Grčije, z njimi pa dobro čuteče človeštvo, ki je z zanimanjem spremljalo najnovejši napredek balkanskega sporazuma, doseženega ob obisku predsednika FLRJ.

V sedmih dneh, ki jih je predsednik Tito preživel v Turčiji, se je izkazalo kot doslej še nikoli prijateljsko naših dveh držav in njuno zavezništvo s tretjo članico balkanskega sporazuma, Grčijo. Najodgovornejši državniki Beograda in Ankare so mogli ugotoviti, da so enotni v vprašanjih, ki zadevajo skupne koristi in prižadevanja balkanskih držav. — Vse to potrjujejo tudi navdušeno izražene simpatije turškega ljudstva in vsestransko zaupanje, izraženo v množičnih pozdravih, sprejemih, časopisnih in radijskih poročilih ter komentarjih.

Soglasje, ki so ga dosegli med temi razgovori in ki bo privedlo do sklenitve trojne zveze, že bodo soglašali atenski državniki, je posledica dosedanjih iskrenih odnosov med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo. Tak pomemben korak k pojačanju medsebojnega razumevanja in zblizanja je posledica neposrednih interesov in težnjah vseh treh držav, da bi vskladle svoje napore pri ohranitvi svobode, neodvisnosti in mirnega razvoja. Hkrati pa je ta korak tudi posledica svetovnega političnega položaja in stalne nevarnosti pred tujimi pritiskom in agresijo, ki ogroža balkanske države. Zelo ugoden odmev, ki je v Atenah sprejel uradno sporočilo o ankerskih razgovorih med jugoslovanskimi in turškimi državniki, priča, da bo zamisel o sklenitvi balkanske zveze tudi v Grčiji sprejeta kot naravna posledica dosedanjega sodelovanja. Poleg najavljanih političnih, gospodarskih in vojaških razgovorov med balkanskimi državami bo k temu znatno prispeval tudi junjski obisk predsednika Tita v Atenah.

Spet moramo drugi del našega pregleda posvetiti problemu Daljnega vzhoda in pripravi na ženevsko konferenco. Obsežni razgovori v zahodnih prestolnicah — kako se pripravljajo v Moskvi, ni kaj prida znano — dokazujejo, da se bodo na ženevski konferenci spet krepko kresala različna mnenja in stališča v mednarodni politiki. Brez smisla bi bilo že vnaprej ocenjevati te skorajšnje razgovore, tehtnega pomena pa jim ne moremo zanikati že zaradi tega, ker je treba pozdraviti vsak stik in pripravljenost velenja, da pošlje svoje predstavnike za zeleno mizo in tako skušajo ublažiti mednarodno napetost.

Vojni dogodki v Indokini za zdaj niso še prav nič prispevali k razjasnitvi položaja. Tu in tam se sicer utrja glas, da se francosko poveljstvo na skriva pogaja s Ho Ši Minhom, pa ga na uradnih mestih spet brez znanjajo. Zelo srdite in zagrižene borbe okrog Dien Bien Fuja bi rade izsilile kako vidnejšo odločitev še pred začetkom ženevske konference, toda tehtnica se še ni naglana ne na to ne na ono stran. Ameriška posila Francozom v pomoč svoja letala, da morejo oskrbovati svoje izrpane oblegane v majavi vietnamski trdnjavi, ki trenutno nekako simbolizira položaj na Daljnem vzhodu.

Nevarnosti vojnih zapletov in njihove razsežnosti so v še bolj črni luči prikazali najnovejši poskusi atomskih eksplozij in vodikovih bomb. S tem v zvezi je svetovna javnost z veseljem sprejela pobudo za ponovne razgovore v okviru razorožitvene komisije OZN. Res, da ta komisija, ki se je po razmeroma precej dolgem predsedku spet sestala, ni dosegla kakšnega posebnega napredka, vendar se je premaknila z mrtve točke in to je prebrala začetne težave okrog ustanovitve ja nekakega posebnega pododpora, upajamo, da bo vendarle rodila kakšne nove koristne uspehe.

Vreme

v dneh od 23. aprila do 2. maja
Med 23. in 25. aprilom nestalno vreme; pogosto deževje in nevihtne plohe. Po 26. aprilu lepo in toplo vreme do konca meseca.

Prve dni maja se prične spet nestalno vreme.

Letos bo investiranih v Beli krajini nad pol milijarde din

Na skupni seji okrajnega zbora in zbora proizvajalcev OLO Črnomelj sta bila 16. aprila sprejeta družbeni načrt in proračun okraja za leto 1954. Seji je prisostvoval poleg drugih gostov tudi ljudski poslanec Zveznega sveta proizvajalcev tovarij Janez Hribar.

Družbeni načrt predvideva porast narodnega dohodka v letu 1954 za 14 odstotkov in se bo v povprečju dvignil na enega prebivalca Bele krajine od lanskim 29.483 din na 33.608 din. Največji porast vrednosti družbene proizvodnje je predviden v gradbeništvu in sicer za 126 procentov, v industriji za 30 procentov, v kmetijstvu pa za 6 procentov. Celotni narodni dohodek v okraju bo torej znašal 949.559.000 din, kar pomeni porast za 110.815.000 din v primerjavi z letom 1953.

Okrajni proračun predvideva skupno s proračuni občin 266 milijonov 18 tisoč dinarjev dohodkov in tisoč izdatkov. Za gospodarstvo, investicije je v proračunu predvidenih 45 milijonov dinarjev, za pitstvo in kulturo 48.904.000 din, za soci-

alno skrbstvo 22.128.000 din, za zdravstveno zaščito 19.864.000 din, za dotacije občinam pa 13.914.000 din. Ostali del proračuna se nanaša na državno upravo in druge izdatke. Samo za zdravljenje siromašnih nezavarovancev v bolnišnicah je predvideno 6.251.000 din in za zdravljenje v ostalih zdravstvenih ustanovah 1.500.000 din. Ker dohodki v proračunu okraja ne krijejo vseh izdatkov, bo razlika 108.000.000 din krita z dotacijo republike.

Iz proračunskih investicij v znesku 45 milijonov dinarjev je predvidenih za gradnjo stanovanjske hiše v Črnomlju 15 milijonov, za elektrifikacijo podeželja 5 milijonov, za večja popravila in dograditve sol 4,5 milijonov, za ureditev okrajnega upravnega posloja in telefonske centrale 7 milijonov, za dograditev planinskega doma na Mirni gori 2 milijona, ostala sredstva pa so namenjena za drevesnice in trsnice, manjše cestne gradnje, za stadijon v Črnomlju, ureditev gostišča v Semiču, internata in trga v Metliki in pod. Iz repu-

bliskega proračuna je določenih za dograditev dijaškega doma v Črnomlju 38 milijonov in za gradnjo nižje gimnazije na Vlnici 20 milijonov din.

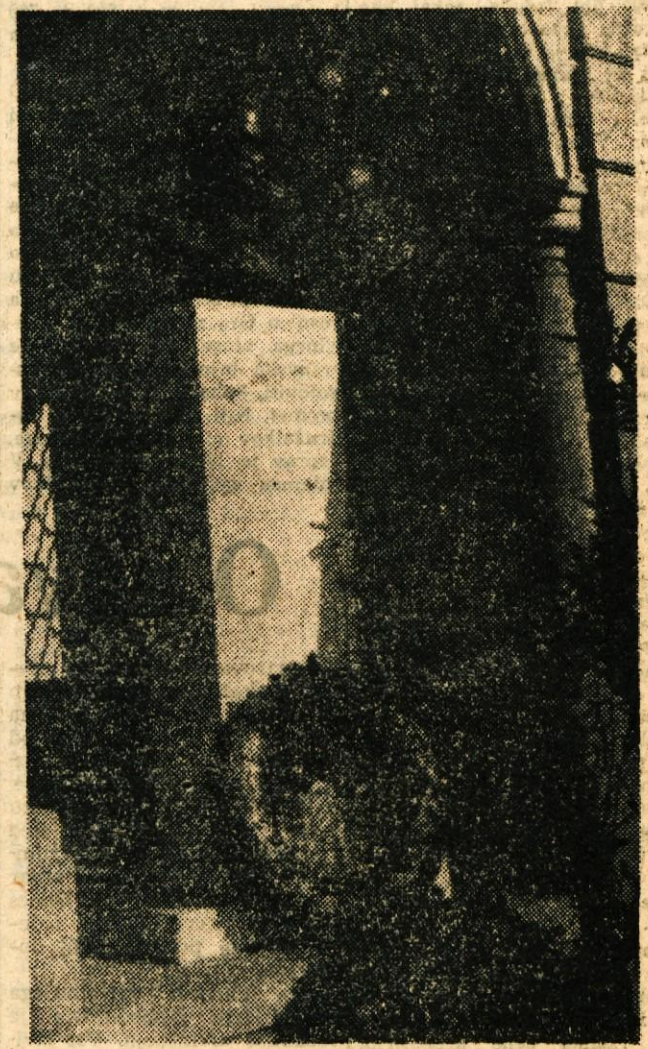
ZNATNA POMOC ZA RAZŠIRITEV INDUSTRIJSKIH PODJETIJ

Iz republiškega sklada za gospodarsko pomoč nerazvitim okrajem dobi Bela krajina letos 416 milijonov dinarjev. Ta sredstva bodo investirana: v rudnik rjavega premoga v Kanjarici 45 milijonov, za tovarno učilni in železovarno skupno 200 milijonov, za razširitev proizvodnje v tovarni telekomunikacij v Semiču 41 milijonov za podjetje Marmor v Gradcu 20 mil., za opremo Belsada 10 milijonov in za vodovode v okraju 100 milijonov. Ta znesek bo uporabljen za razširitev vodovoda v Metliki, za vodovod v Poljanski dolini in za začetna dela pri gradnji centralnega vodovoda za Črnomelj in okolico.

Letošnje investicije v okraju, ki znašajo skupno z republiškim nad pol milijarde dinarjev, bodo znatno vplivale na povečanje narodnega dohodka v

okraju že letos, zlasti pa v prihodnjih letih. Za pospeševanje kmetijstva je letos določenih 7 milijonov din, kar je res malo, bodo pa ta sredstva iz leta v leto večja. Ker bodo industrijska podjetja prejela sredstva vračala v letnih obrokih in plačevala od njih obresti, bo okrajni ljudski odbor razpolagal vsako leto s precejšnjim skladom za investicije, iz katerega bodo dobila posojila podjetja na podlagi natečaja.

V razpravljanju o predlogu družbenega načrta in proračuna so odborniki dajali svoje pripombe pri posameznih postavkah. Tako sta bila dva odbornika mnenja, da je kmečki davek v znesku 42 milijonov nekoliko previsok z ozirom na pasivnost kmetijstva v Beli krajini. Ker je v Beli krajini 4.600 kmečkih gospodarstev in znaša davek za posamezno gospodarstvo manj kot 10.000 din, bi bilo potrebno predvsem misliti na dvig dohodka kmečkih gospodarstev, kot so to pridobili v nadaljevanju razprave. Na koncu razpravljanja sta oba zbora soglasno sprejela predlog družbenega načrta in okrajnega proračuna.

Spomin na heroja socialistične graditve Borisa Kidriča Petra Kalana bo vedno živ med nami; za nas in našo srečno bodočnost je gorel in izgorel sredi največjega dela in ustvarjanja

Pripravimo se na praznovanje 1. maja

Praznovanje delavskega praznika postaja v naši državi iz leta v leto bolj množično in vsejudo. Delavsko samoupravljanje kot največja pridobitev delavskega razreda pri nas ni prazna beseda, pač pa stvarnost. Zato bo poteklo tudi letošnje praznovanje v znamenju utrjevanja ter dvigovanja socialistične zavesti delovnih ljudi.

Priprave za praznovanje delavskega praznika 1. maja so že v polnem teku. Pobudo za to so v glavnem prevzele sindikalne podružnice, ki bodo ob sodelovanju množičnih organizacij, zlasti Socialistične zveze delovnih ljudi, pripravile in izvedle proslave tako, kot se spodobijo za ta največji delavski praznik. Okrajni sindikalni sveti in okrajni odbori SZDL so že poslali občinskimi odborom SZDL in sindikalnim organizacijam okvirna navodila za proslave.

Ne glede na navodila pa se v posameznih krajih že sami dobro pripravljajo za ta praznik. Tako je sindikalna podružnica na Dobu dala pobudo, da s sodelovanjem vseh množičnih organizacij mirenške doline priredi skupno obširno proslavo za vso dolino 1. maja na Dobu. Mizaroskolarsko podjetje na Mirni je pripravilo za 2. maj veliko tombolo z lepim številom bogatih dobrot. V Sentejnerju bo proslava 1. maja združena s proslavo občinskega praznika. V znani partizanski vasi Drganja sela pri Straži bo ta

dan prvič posvetila elektrika. Iz sicer dokaj skopih poročil s terena se da razbrati, da se posebno lepo pripravljajo na praznovanje v Straži, Trebnjem in drugih krajih.

NESREČE SO HUD UDAREC ZA NARODNI DOHODEK

V novomeškem okraju se je lani ponesrečilo 879 delavcev in uslužbencev, kar pomeni izgubo 16383 delovnih dni. Vrhu tega je bilo na bolniški dopustu zaradi raznih bolezni, oziroma obolelih 2846 oseb in zato izgubljenih 50449 delovnih dni. Skupaj torej na bolezenskih dopustih (zaradi nesreč in bolezni) 3725 ljudi in 66.832 izgubljenih delovnih dni.

V prvem tromesečju letos je bilo pri delu 147 nesreč, izven dela se je ponesrečilo 56 delavcev in uslužbencev, kar je skupaj 5078 izgubljenih delovnih dni. Nesreč izven dela je precej. Ne samo, da se človek poškoduje, ko gre na delo ali z dela, marsikateri jo dobi po roki ali glavi v pijani gostilniški družbi.

Skupaj je bilo letos v prvem tromesečju na bolezenskem dopustu zaradi nezgod ali bolezni 885 delavcev in uslužbencev ter tako izgubljenih 18.890 delovnih dni. Gospodarske organizacije naj začno čim ostrijeji boj proti obratnim nezgodam in raznim neupravičenim bolezenskim dopustom.

Ludvik Kebe

Železničarji Novega mesta so proslavili svoj praznik

Na predvečer praznika Dneva železničarjev so železničarji Novega mesta priredili v združenem domu v Brslinu slavnostno akademijo. Med gledalci, ki so popolnoma zasedli dvorano, so bili tudi zvezni poslanci zbora proizvajalcev Avgust Jazbinski, direktor podjetja za vzdrževanje proge tov. Roli in sekretar okrajnega odbora SZDL tov. Plavec.

Slavnostni govor o pomenu 15. aprila — dneva železničarjev — je imel Niko Bratoš. V govoru se je spomnil žrtve Zaloške ceste in padlih železničarjev v NOB, katerih spomin so navzoči počastili z enominutnim molkom. Pevski zbor KD »Dušan Jereb« je nato zapel tri pesmi. Drago Stok je občuteno prebral črtilico Mostove v zrak. Nekaj novega je bilo v programu to, da sta Mara Pezderškova in Mile Debevc na klavir in violino zaigrali Schubertovo Serenado. Dvočlanska Humoresko in koncertni valček Morske lastovke. Za izvajanja sta žela zaslužen priznanje.

Kot gosta sta nato nastopila v zborstvu Zelena cesta in Ljubzen v gorah tov. Močan, šef postaje Mokronog, in njegova žena, ki je v samospetu zapela še Strajnarjevo Pesem o svobodi. Pevski zbor KD »Dušan Jereb« je še enkrat nastopil in zapel koledsko narodno Mamo dro fleten navajano. Gobečvo Tam na vrhu in Verbičevsko Vasovca.

Ob zaključku je Janez Zupančič svečeno predal praporonoscu kurilnice novi sindikalni prapor. Lep je bil pogled na pobratene sindikalnih praporov, medtem ko je go dvorani zaorila himna Hej Slovani!

15. aprila dopoldne je bila pred spominskima ploščama železničarjev, padlih v NOB, na postaji in v kurilnici žarna komemoracija. Zvečer so bile podeljene spominske plakete vsem uslužbencem jubilejnega železničarskega tekmovalnega kegljaških društev Novega mesta.

Komemoracije so bile tudi v Mokronogu in Trebnjem. — m.

V Bršljinu pripravljajo Svoboda praznovanje, ki ga bodo imeli s prav lepim sporedom 29. aprila zvečer. V Novem mestu bo proslava 30. aprila zvečer na Glavnem trgu. Sodelovali bodo godba JLA, moški pevski zbor, dijaški pevski zbor, recitatorji, folklorna skupina JLA in drugi. Proslave bodo v vseh krajih v glavnem 30. aprila zvečer.

Potrebno je, da damo prazniku dela tudi zunanji svečanost. Stari način krasitve z zelenjem naj bi opustili, toliko bolj pa dali poudarka okrasitvi s cvetjem in zastavami, zlasti delavskimi. Poleg krasitve pa ne smemo pozabiti na čiščenje hiš, ulic in cest. Skratka, priprave in samo praznovanje 1. maja naj bo odraz vsega tistega, kar naš delovni človek občuti ob tako velikem in pomembnem dnevu!

Sprejet je osnutek proračuna občine Novo mesto

Za predsednika LO MO Novo mesto je izvoljen Boris Andrižanič, za podpredsednika pa Franc Matko

15. aprila je bila v posvetovalni ljudskega odbora mestne občine 18. redna seja LO MO, na kateri so odborniki pretresli

Novomeščani!

V času od 26. do 30. aprila bo organiziran v Novem mestu TEDEN CISTOČE. Udeležite se aktiv sindikalnih poaružnic in terenskih organizacij SZDL, da s prostovoljnim delom pomagamo urediti zunanje lice našega mesta pred praznikom 1. maja. Podrobnejša navodila bo izdal Mestni odbor SZDL Novo mesto v soglasju in s sodelovanjem sindikalnih ter ostalih organizacij, Sveta za komunale zadeve pri LO MO in z odborom Turističnega društva. Od ponedeljka do petka očistimo ulice in trge, dvorišča in hodnike, hišne fasade in pod, ter poskrbimo, da bo naše skrbno očišeno mesto pozdravilo praznik delovnih ljudi v cvetju in zastavah.

Pripravljalni odbor za Teden cistoče

osnutek rednega proračuna za leto 1954 in razpravljali o tekočih komunalnih in ostalih delih v mestu.

Ker je dosedanj predsednik LO MO Novo mesto, Lojze Ivančič pred tedni podal na mesto predstavnika ostavko, so odborniki mestne občine na predlog Martina Pavlina soglasno izvolili za novega predsednika občine mag. pharm. Borisa Andrižaniča, dosedanjega podpredsednika LO MO Novo mesto. Za podpredsednika LO MO je bil soglasno izvoljen Franc Matko, predsednik Sveta za komunale zadeve pri mestni občini.

Ko so razpravljali o predloženem osnutku rednega proračuna za leto 1954, so morali odborniki zaradi skrcenega okrajnega proračuna odstopiti oz. znižati več postavk v osnutku, ki ga je na seji predložila proračunska komisija LO MO. Zaradi tega so zlasti prizadeti nekateri načrti Sveta za komunale in prosveto ter ljudsko zdravstvo, ki bodo zaradi znižanja proračuna običajno okrnjeni. Odborniki so po daljšem pretresanju sklenili, da bodo ponovno zaprosili OLO za povečanje proračuna, hkrati pa bodo še enkrat utemljili nekatere že tako skromne postavke. Zmanjšani predlog za LO MO za redni proračun predvideva

19.716.700 din, je pa še vedno za več kakor milijon din previsok v primerjavi s proračunsko postavko, ki jo je določil OLO Novo mesto.

Obseg investicijskih del v letu 1954 se ni točno določil, ker bo o tem v okrajnem merilu najprej razpravljalo OLO na svoji seji 23. aprila. V osnutku najnovejših del v Novem mestu pa so za leto 1954 predvidene tele investicije:

Zgraditev mestne tržnice — 6 milijonov din; postavitev lesenega mostu (ki ga v Straži že razdirajo in spravljajo v Novo mesto) čez Krko na Loki — 3 milijone din; popravilo Doma ljudske prosvete — 1 milijon; dajanje ograde in mrtvašnice na pokopališču — pol milijona din; popravilo osnovne šole in popravilo stare gimnazije — nad 10 milijonov din.

Iz kreditnih sredstev bi nekatera podjetja adaptirala oz. dogradila svoje objekte, tako n. pr.: hotel Kandija, pekarnja in

slastičarna, trgovsko podjetje Delikatesa in kavarna na Glavnem trgu.

Cepprav so našeta dela za zdaj samo predmet razpravljanja, so se odborniki strinjali s predloženim osnutkom investicijskih del. Posebno so pozdravili obnovo stare gimnazije, za katero bo prispeval OLO Novo mesto 5 milijonov din. V pritličju bodo urejeni prostori za ambulantno zdravstvenega doma, prvo in drugo nadstropje pa bodo uredili za prostore društev in množičnih organizacij. Pri prostovoljnih delih za obnovo stare gimnazije bo sodelovala tudi novomeška mladina, ki bo v stavbi dobila prepotrebne prostore za potrebe svojih organizacij in društev.

Odborniki so potrdili med ostalim tudi več rešitev za dodelitev stavbnih parcel, spremembe v nazivih obratov in podjetij, razpravljali o otroškem igrišču, cestni razsvetljavi in ureditvi nekaterih cest.

SOLEA

KREMA

VSAKEM ČASU

Opišcite

1. JUGOSLOVANSKO RAZSTAVO VIN

LJUBLJANA

24. IV. - 2. V. 1954

PREKO 600 VZORCEV NARAVNIH VIN

EKSKURZIJ V VINORODNE OKOLIŠE

30. IV. NA DAN OBNOVE ZBOR VINOGRADNIKOV

INFORMACIJE: GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE, LJUBLJANA - IZRABITE POPUST NA ŽELEZNICI

Zadružniki na občnem zboru KZ v Trebnjem niso dobili odgovora

Komaj je na občnem zboru KZ Trebnje 11. aprila utihnil poziv delavnega predsednika k razpravi o poročilih upravnega in nadzornega odbora, je zahtevalo po dvorani: »Hočem pojasniti, zakaj je pri mesarji 141.000 din izgube, zakaj ima zadružna ekonomija 658.000 din izgube, kdo je kriv za primanjkljaj pri lesnem odseku, kdo se je koristil z blagom, kateremu je bila cena znižana, in podobno. Vmes so se silili tudi neumestni vzkliki, češ, če ne znate pošteno voditi zadruge in odsekov, pa vse razpustite.

Poročilo upravnega odbora je bilo sila skromno in suhoparno, poročilo nadzornega odbora pa je obsegalo komaj nekaj vrstic, edino knjigovodsko poročilo je bilo izčrpno. Pokazalo se je, da upravni odbor ni poznal celotne problematike zadruge, zato tudi ni znal odgovorjati na vprašanja zadružnikov. Šele po daljšem razpravljanju so povedali, da so v izgubo mesarije knjižili tudi popitvilo, lokalca, ki je stalo 40.000 din in paprovizijo za kupljeno živino, katero je mesarija plačevala zadružnemu odkupnemu odseku. Zakaj ni mesarija sama kupovala živine brez posredovalca, posebno še, ker službeni mesarji niso bili polno zaposleni, na to vprašanje zadružniki niso dobili odgovora. Številni drugi podobna podjetja kupujejo živino s provizijo, pa vendar nimajo izgube. Nekdo izmed zadružnikov je na vse to pripomnil, češ, če bi bil mesar privatnik, prav gotovo ne bi bilo izgube in bi si verjetno še sezidal hišo.

Zadružna posvetila so imela lani 658.000 din izgube. Pravih vzrokov izgube ni nihče pojasnil. Deloma je ta res nastala zaradi razlike cene krompirja, ker so plačali semenski krompir po 34 din kg, prodali pridelke pa po 10 din kg. Izredno nizke hektarski donos krompirja 8 do 10.000 kg na hektar navzile precejšnjim količinam umetnih gnojil, pa kaže, da so bili vzroki tudi drugi. Nad gospodarjenjem na posevstvih ni bilo nobene kontrole upravnega odbora, zato se je dogodilo, da so plačevali »starihane« najmanj po 30 din na uro, ne glede na storilnost in vrsto dela. Se med razpravo o stanju na posevstvih je bil dan predlog, naj bi posestvo v Jezeru spremenili v živinorejsko posvetilo za vzgojo plemenite živine, in, v kolikor zemlje ne bodo rabili za pridelovanje krmnih rastlin, pa bi jo oddali občinskemu odboru, deloma tudi rejcem plemenjakov.

Za primanjkljaj pri lesnem odseku, ki kaže po ponovni reviziji še vedno nad 200.000 din, tudi ni bilo zadostnega pojasnila. Lesni manipulant je trdil, da je imel pri lesu kalo, zadružniki pa so navajali, da je še precej primerov, ko je kmet oddal les zadruzi za česa obvezne oddaje, pa ni prejel zanj plačila. In množice je bilo slišati tudi pripombo, češ tu je primanj-

ljaj, lesni manipulant pa si je v času službe pri lesnem odseku kupil posestvo s hišo. Navide navedenemu primanjkljaju je lani imel lesni odsek dober milijon dobička, kar ni niti čudno, saj so zaslužili pri vsakem kubiku lesa najmanj 600 do 700 din, pri posameznih sortimentih pa tudi več.

Na govorice, da so uslužbenci in člani upravnega odbora sami pokupili blago, kateremu je bila cena znižana skoraj za polovico, je nadzorni odbor v poročilu navedel, da so te govorice popolnoma izmišljene. Nadaljna razprava pa je pokazala, da so bili zadružniki v tem pogledu na občnem zboru prikrasjeni za resnico. Gre za 119 metrov tekstilnega blaga, za katerega se trgovska inspekcija ne more ugotoviti, kako in kam je šlo v promet. Niti eden navzočih zadružnikov ni dobil tega blaga, čeprav je bilo prodano vse. V interesu zaupanja zadružnikov

do poslovanja v zadruzi je, da se ta zadeva razčisti do kraja. Spravo nepopolnega poročila in navedenih odprtih vprašanj bi pravzaprav upravni odbor ne mogel dobiti razrešnice, vendar mu jo je občni zbor s pičlo večino izglasoval s pripombo, da je še najprej odgovoren za lansko poslovanje, v kolikor bi se pokazale kakšne nepravilnosti. Zadružniki so tudi zahtevali, da vsi, ki so zadruzi povzročili škodo, to v celoti povrnejo.

Pri 109 milijonih skupnega prometa vseh zadružnih odsekov so lani navzile vsemu prihodnjam nad dva milijona dobička. Tega so razdelili na razne odseke in investicije, 100.000 din pa bodo razdelili med člane. Za vodovod Stična-Dobrič-Trebnje so predvideli 300.000 din, del dobička pa so namenili tudi v kulturno prosvetne namene.

Novi upravni odbor bo moral krepko prijeti za delo in ne-

usmiljeno pomesti vse napake in neopetnost v zadružnih obratih, da bo tako utrdil pri zadružnikih zaupanje do zadruge. Izjave posameznih udeležencev občnega zbora, naj se posamezni odseki razpuste, ali pa celo vsa zadruge, je treba prav tako ostro grajati, ker veje iz njih sovraštvo do naprednega zadružnega gospodarstva. Tudi takim izjavam in vzklikom bo moral upravni odbor skupno z vsemi zavednimi zadružniki prisluhniti in ugotoviti, od kod izhajajo in kdo govori skozi usta morda sicer upravičenogorčenega zadružnika.

Splošna kmetijska zadruza v Trebnjem je močna gospodarska organizacija. S temeljitim ter postojnim poslovanjem vseh odsekov, ob sodelovanju vseh članov, lahko postane glavni usmerjevalec naprednega gospodarjenja na svojem obsejnim in gospodarsko močnem področju, za kar ima vse pogoje.

Peter Romanjč

O zavarovanju živine

Zavarovanje živine je mla-

da, nekateri kmetovalcem se danes nova zavarovalna panoga, saj jo imamo šele od leta 1948. Ako pogledamo razvoj te zavarovalne panoge, vidimo, da je bilo v začetku težko prodreti z njo med kmetovalce, kar pa je razumljivo, ker vsako novo stvar gledajo z nezaupanjem. Danes pa zavarovanje živine zajema že vse predele naše domovine.

Ena glavnih vej našega kmetijskega gospodarstva je vsekakor živinoreja. Vsi živinorejski odseki kmetijskih zadrug sprejemajo živino v rodovnik in ravno s tem so spoznali naši živinorejci, da predstavlja ta živina za njih veliko, a tudi težko nadomestljivo vrednost. Kakor je skrb vsakega posameznika, da svojo živino očuva in njeno plemensko in proizvodno sposobnost dviga, takšen je tudi cilj, ki ga zasleduje Državni zavarovalni zavod z zavarovanjem živine.

Kmetovalci, ki živine še nimajo zavarovane, se morajo zavedati, da je živinoreja en glavnih vej ne samo našega skupnega, temveč tudi temelj posameznega kmetijskega gospodarstva. Ravno z zavarovanjem si dober gospodar zajamči sredstva, da more ob nesrečnem dogodku izplačilo žival z izplačano odškodnino takoj nadomestiti. Posebno hudi udarci za rejce prašičev so vse leto trajajoči pogini in zasili zakoli. Tudi tu so se naši kmetovalci znašli in se oprijeli prave rešitve, zavarovanja. S tem koristijo sebi kakor tudi skupnosti zaradi preprečitve gospodarske škode in se iznebijo nepotrebnih skrbí.

Koliko važnost polagajo kmetijski živinorejski odseki zadrug ravno zavarovanju, priča to, da so sklenili zavarovati vso vpisano rodovniško živino in iz lastnih sredstev za njo plačevati polovično premijo.

Državni zavarovalni zavod zavaruje domače živali: kopitarje s 3-10% premijo, goveda z 2-5% premijo od zavarovalne vsote, nadalje prašiče in čebеле.

Za primer navajamo imena zavarovancev, ki so do 20. marca letos dobili izplačano odškodnino:

Dular Jože, Jurka vas; Nežič Jože, Ratje; Koče Alojz,

Stari trg ob Kolpi; Slak Alojz, Mali vrh pri Mirni peči; Sečen Silvo, Straža; Pavček Ivan, Cegelnica; Kulovec Ana, Vavta vas; Markovič Janez, Gor. Polje; KDZ Orehovica; KZ Šentjerne; KZ Dvor in Državno posvetilo Dob pri Mirni. Skupno je bilo tu naštetim izplačano 131.287 din odškodnine.

Kmetovalci, ki svoje živine še nimajo zavarovane, naj bi spoznali, da jim želi Državni zavarovalni zavod pomagati. Stopili naj bi takoj v stik z njegovimi zastopniki na terenu in zavarovali živino. Naj velja tudi za njih prepoved: »Po toči zvoniti je prepovedano!«

Liter za litrom roma na mizo, doma pa živi družina v bedi

Poudariti moramo važno nalogo, katero je lani začela opravljati zdravstvena ekipa v Loškem potoku. Potočanje so se zavedali, da je to le njim v korist in so se v lepem številu odzvali. Zdravstveni specialisti so imeli polno dela. Ugotovitev so bile kar žalostne. V splošnem slabo zobje, mnogo rahlitisa pri otrokih ter tuberkuloze pri dorasajoči mladini.

Kje je vzrok temu bednemu stanju? Lahko trdimo, da je glavni vzrok revščina, dediščina vlad stare Jugoslavije, katere so znale ljudstvo politično razdvojiti in omrtviti v ljudeh smisel za trezen preudarek. Tako je narod zapadel v polno izkoriščanje. Prebivalcem Loškega potoka je nova Jugoslavija dala možnost boljšega življenja. Le žal, da tega nekateri nočejo.

Ziviljenjske dobrine, katerih je danes že dovolj, ne trošijo razumno. Mnogo denarja potrošijo za alkoholne pijače. S tem uničujejo težko prislužen denar, zdravje in zadovoljno življenje družin.

Lesni odsek KZ Loški potok se je zavedal važne vloge, ki jo ima za gospodarski in kulturni dvig kraja. Nabavil je kinoprojektor. Marsikateri Potočan redno obiskuje kino predstave in dobri filmi gotovo koristno vplivajo na človeka. Tudi razni tečaji v zimskem času opravljajo koristno delo med ženami in dekleti. Uspehi so že vidni. Gospodinj se zavedajo, da morajo dati družini več zelenjave, da morajo hrano pravilno pripraviti itd.

Uspeša zdravstvena predavanja o raznih boleznih ter pravilni prehrani sta imeli dr. Stanislava Rus in dr. Slava Lunacek iz Ljubljane.

S prosvetljevanjem ljudi pogumno naprej, borbo pa vsemu sistemu, kar zdrav razvoj ovira.

Ali je potrebno imeti v kraju, kjer je 2000 ljudi, kar šest gostiln? Potočanje bi morali urediti, da bi bilo manj gostiln, pa

tiste dobro urejene. Stremeti je treba, da razvijemo turizem v našem kraju in nudimo tujcu tisto, kar mu nudijo drugod. Sedaj pa je zelo malo tujcev in gostilne obiskujejo predvsem domačini.

Kako se izvaja odlok o zapiranju lokalov zvečer? Ali se gostilničarji norčujejo iz važnih odlokov, katere daje ljudska oblast za ljudstvo?

Ali je potrebno, da sta na Hribu dve gostilni in se gostje - pijanci selijo iz ene v drugo?

Istočasno se pa sprešujejo Potočanje, kje bi dobili prostor za otroški vrtec. Ali ni pri občinskem ljudskem odboru sveta za socialno skrbstvo, ki naj ne prezre gorja v pijančevih družinah.

Gostilničarji, domačini, poznajo razmere v vsakem gospodinjstvu in brezvestno nosijo litre v poznih večernih urah na mizo ljudem, kateri zapijejo zadnje dinarje, da pa čakajo žena in otroci v bednem stanju. Borba proti alkoholizmu je stvar naše socialistične družbe. Boj proti alkoholizmu je boj za narodovo bodočnost!

Cirila Bambič

SOLEA **EMULGIT** **SONČENJE**
ULTRA OLJE za višinsko sonce

Brez enotnosti med občinskimi odborniki v Črnomlju ne bo napredka

Pretekli teden so se v Črnomlju po dolgotrajnem obmuru zbrali v Prosvetnem domu volivci, ki živijo na teritoriju mestne občine Črnomelj. Ljudski odbor mestne občine je številnim volivcem polagal obračun svojega doseganega dela, nakazal pa je tudi smernice za bodoče delo. Zbor volivcev je otvoril in pozdravil predsednik tov. Klobučar, v delovno predsedstvo pa so bili izvoljeni tovariši: Fabjan Bojan, Vitkovič Janez in Jerman. Tov. Julij Müller, predsednik gospodarskega sveta pri LOMO Črnomelj, je v izčrpnem poročilu podal gospodarsko sliko občine, ki je izzvala živahno diskusijo. Volivci so se pogovorili o stanovanjskem problemu Črnomlja, o najemnih, škropljenju sadnega drevja, o povečani skrbí za razvoj obrtno industrijske javnosti, o kanalizaciji mesta, ureditvi mestnega kopališča, pokopališča, o gradnji klavnice itd. Glavna skrb zbora volivcev pa je bila posvečena dostojni proslavi 22. julija, obletnici Dneva slovenske vstaje, ki bo letos v Črnomlju in bo privabila iz vse Slovenije. Zbor volivcev je sprejel vrsto koristnih sklepov, da se za festivalne dneve mesto uredi v estetskem in higijenskem pogledu.

V diskusijo je posegel tudi predsednik okrajnega ljudskega odbora tov. Žunič Janaz, ki je kritiziral neenotnost občinskih ljudskega odbora za mesto Črnomelj, zaradi česar je LOMO v preteklem proračunskem letu tudi izgubil približno 2,5 milijona din, ki so bili zaradi neurejenih razmer v knjigovodstvu LOMO blokirani pri Narodni banki. Zaradi neenotnega zadržanja ob-

činskih odbornikov v gospodarskih vprašanjih je padla vodo tudi gradnja 4-stanovanjske hiše v mestu, ker ni bila pravočasno določena lokacija za ta stanovanjski blok, v mestu pa je, sodeč po vloženih prošnjah, ki jih ima stanovanjska komisija, še 65 družin brez primernih stanovanj. Tov. Žunič je govoril tudi o slabi skrbi za mladino, ki se je izživljala v gostilnah in pri raznih hazardnih igrar, namesto da bi se ji nudila zdrava zabava v kulturno

prosvetnem in športnem udejstvovanju. Neenotnost občinskega ljudskega odbora se je izražala tudi pri pripravah za ureditev športnega stadiona v Črnomlju. Tov. Žunič je predlagal, naj bi v bodoče sklicevali zbere volivcev mesečno, da bi se občani pravočasno seznanili z vsemi odločbami LOMO Črnomelj.

V diskusijo so posegli še tovariši Blaž Pahulje, Franc Košir, Zupančič, prof. Erklarvec in občinski odbornik Gorupič.

Ali je Zadružno posvetilo Orehovica res uvažalo nesoc alistične odnose?

V Dolenjskem listu 2. aprila je bil objavljen članek »Zemljost. ki so najbolj upravičeni«. Brez dvoma je, da se s tem načelom strinja vsak pošten delovni človek. V tem članku pa je omenjeno tudi zadružno posvetilo Orehovica, češ da je uvažalo nesocialistične odnose in dajalo v najem zemljo in košnjo na eno tretjino oz. za polovico. Ta trditve pa ni točna; lahko rečemo, da se je delovni kolektiv zadružnega posvetila Orehovica dosledno boril ravno za uvažanje socialističnih odnosov v kmetijsko proizvodnjo.

Dejstvo je, da je posvetilo poleg dolgov podedovalo od bivše KDZ Orehovica tudi nesocialistične pogodbe z delavci in manjšimi kmeti; za izkoriščanje zadružne zemlje, za košnjo na polovico in tretjino. Takih pogodb, ki so bile sklenjene 1951 in 1952 v aprilu, je bilo nad 30. Nekatere od teh pogodb so bile sklenjene za daljšo dobo in so ljudje že v bivši KDZ debeli za naprej, tako da je posvetilo ob reorganizaciji KDZ moralo prevzeti tudi obveznosti od nekaterih najemnikov, to se pravi, da je moralo tem ljudem pustiti zemljo v najemu. Tak primeri so bili samo trije, medtem ko je z ostalimi najemniki posvetilo vse pogodbe razveljavilo.

Glede obdelave zemlje lahko rečemo, da je bila vzorno in pravočasno obdelana, kar potrjuje tudi doseženi hektarski donosi pri krompirju, pesi in drugih pridelkih. V jeseni je bilo v celoti opravljeno jesensko oranje, za krompir in peso pa smo že v jeseni podorali gnoj; gnojili smo tudi sadovnjak.

Kljub velikim težavam, ki so izvirale iz gospodarjenja v letih 1951 in 1952, smo z zavednim delovnim kolektivom in premišljenim gospodarjenjem dosegli lep uspeh, prispodobili smo 900.000 din čistega dobička, pri razdelitvi pa smo gledali na razvoj posvetila, saj je delovni kolektiv od te vsote doletel za nagrade le borih 40.000 din ali 4,5 odstotkov, vse ostali dobiček pa je bil določen za povečanje osnovnih in obratnih sredstev. Kupljenih je bilo 9 krav, trosilec za umetni gnoj, puhalnik za seno in drugo.

Senica Milan
bivši upravnik ZP
Orehovica

Vinko Volf je postal žrtev pretepačev

Preteklo nedeljo je bila otvoritev gostilne v Mandlih pri Cabru. Že od nekdaj je bila tu gostilna. Mnogo gospodarjev, a še več pretepačev se je v njej zvrstilo, dokler ni bila v poletju 1942 ukinjena. Po dvanajstih letih so jo vnovič odprli, z novimi ljudmi in v novih časih. Vsak je pričeval dostojnega in kulturnega razvedrila, a zgodilo se je prav narobe. Znani in na pol podivjani pretepači so začeli razgrajati in napadati mirne goste. Zlasti grdo se je obnašal Poje Edo iz Zgornjih Zagorjev. Nenadoma je z nožem zabodel najboljšega fanta v tem kraju, ki je v nekaj minutah izkrmavel. Povedati je treba, da ni to prvi primer. Pojeta. Že nekaj ljudi je okusilo njegov nož. Sprašujemo se samo, koliko časa bo to še lahko počenjal? Ali se ne ravna vse premilo s takimi pobalnimi in pretepači? Kaj radi se zgovarjajo na pijanost. Čas je, da pijanci, pretepači in slični ostanki preteklosti poleg družbenega prezira tudi pred sodiščem dobijo strožje kazni za kaznivá dejanja!

Pokojni Volf Vinko iz Zurg je bil rojen 22. jan. 1928. leta. Že kot pionir se je priključil narodno osvobodilnemu gibanju. Leta 1942 je bil z vso družino interniran na Rab, kjer je izgubil očeta. Po razpadu Italije se je vrnil na domače pogorišče in aprila 1944 kot 16-letni fant odšel v

partizane, kjer je bil do osvoboditve. Pozneje je delal v gozdovih in skrbel za svojo družino, posebno za mamo, ki je bila njegove pomoči najbolj potrebna. Bil je zelo miren, pošten in ugleden fant, zato med ljudmi zelo priljubljen. Žalostna vest o njegovi nenadni smrti, ki jo je povzročil Poje Edo, je hudo prizadela vse, ki so ga poznali. Vse žaluje za uglednim in priljubljenim fantom, borem narodno osvobodilne borbe.

Naj vzroki takih in sličnih dejanj izhajajo iz pijančevanja ali nizke kulturne ravni, iz sovražnosti ali medsebojnih nesoglasij, proti takemu pojavu, ki so rezultat preteklosti, je treba ostreje nastopiti. O tem naj Poje Edo razmišlja za zapihal!

O. T.

Jutri bo odprta v Ljubljani I. jugoslovanska razstava vin

Od 24. aprila do 2. maja bo v Ljubljani I. jugoslovanska razstava vin, ki bo imela vse državni značaj z mednarodnim poudarkom.

Na to razstavo se temeljito pripravljajo državne ustanove, podjetja, zadruge, vinski strokovnjaki, vinogradniki in pripravljavci odbov.

Vse priprave za strokovna predavanja, priprave za izvedbo poskusne, strokovna ocenjevanja naših vin iz vseh področij države po mednarodnem merilu, so v polnem teku.

Z veliko vnemo izdelujejo razne frakione o vinogradništvu cele Jugoslavije, o vinakih vrstah in tipizacijah, o rajonizaciji, selekciji in sodobni obnovi naših vinogradniških predelov.

Vinorodni predel civčka bo zastopala znana Vinarska družba v Kostanjevici na Krki, ki bo s svojo priznano kvaliteto civčka sodelovala v očielnem delu z razstavo civčka in v komercialnem delu s prodajo civčka občinstvu.

Oficijelni del razstave bo v prostorih Slovenske filharmonije, komercialni pa v paviljonih na Trgu revolucije.

Za razstavo vlada veliko zanimanje tudi v inozemstvu. Tuji časopisi prinašajo že obširna poročila.

Ker bo ta razstava prva v takem obsegu v naši državi, vabimo vse vinogradnike, vinske strokovnjake, zadružnike in ostalo občinstvo, da razstavo obiščejo in preizkusijo dobrote vinske kapljice v tej ali drugi tipizaciji.

P. R.

J. Likar

„ŽELEZNINA“

TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

NOVO MESTO

NUDI PO NAJNIZJIH DNEVNIH CENAH:

železnino, usnje, gradbeni material, razstrelivo in lovsko municijo!

Oglejte si naše zaloge!

Dobri in slabi sklepi ter predlogi zbora volivcev

Zbor volivcev je najnižji organ ljudske samouprave. V okviru zakonitih določil in predpisov višjih organov sklepa o splošnih vprašanjih svojega voljnega okolja in jih izvaža. Sklepi zbora volivcev, spejeti na osnovi veljavnih zakonitih določil, so za občino, za katero je bil zbor sklican, veljavni, če jih je sprejela več kot polovica volilnih upravičencev.

Lahko trdimo, da so zbori volivcev v nekaterih naših občinah že dobili svoj prvi pomen, posebno tam, kjer jih redno sklicujejo in so dobro pripravljani. Mnogo dobrih in koristnih predlogov je že prišlo z zborov volivcev, marsikateri sklep zbora volivcev so prebivalci posameznih krajev s pomočjo ljudskih odborov tudi že uresničili v svojo in skupno korist. Vzemimo za primer sklepe o elektrifikaciji posameznih naselij in krajev, popravila potov in cest, gradnjo manjših mo-

stov, vodovodov in napajališč ter studencev itd. Takih primerov imamo dovolj. Pobudo za nje so v večini primerov dale množične organizacije. Zbor volivcev je sprejel sklep in s pomočjo vseh prebivalcev ali vsaj velike večine in s podporo ljudske oblasti je bil uresničen. Samo v novomeškem okraju imamo veliko takih primerov: vsaki vodovod v Karteljevem, vodovod v Zalovčah, Smolenji vaši in Straži, nadalje na tisoče nazvetljenih domov z elektriko, kjer se jim nekoč še sanjalo ni, da bodo imeli to pridobitev današnjega časa. Vse to je nastalo iz pobud organizacij, sklepov in predlogov zborov volivcev, in skupnem sodelovanju prebivalcev in oblastvenih organov.

Toda poleg dobrih, koristnih predlogov vidimo, da v posameznih krajih zbori volivcev sklepajo o zadevah, ki nimajo z našo družbeno stvarnostjo nič

skupnega, ampak so ji prejši stvarne. Razpravljajo n. pr. o bostih, ki so že uzakonjene bodisi v okrajnem, republikanskem ali zveznem merilu ter zato zbor volivcev ne more sprejeti nasprotnih sklepov, lahko pa da o njih svoje pripombe. Dostikrat je tudi sprejet kakšen sklep, čeprav ni na zboru volivcev nad polovico vseh volilnih upravičencev ter vsled tega sklep ni veljaven.

Za primer navajamo nekaj sklepov zborov volivcev v nekaterih občinah novomeškega okraja. V Hrušci, občina Gornja vas, so na zadnjem zboru volivcev sprejeli vrsto sklepov, dasi je bilo navzočih komaj 32 volivcev. Med temi sklepi o največji posojila za elektrifikacijo. Posojilo lahko najamejo samo tisti, ki žele imeti elektriko in ki bodo tudi podpisali zadolžitve. Drugih, ki niso zainteresirani za elektriko, ni mogoče z nikakršnim skle-

pom prisiliti, da bi jamčili za posojilo. Še bolj značilni so sklepi istega zbora volivcev in zbora na Dolžu ter v Velikem Orehku, ko so zahtevali kar odpravo osemletnega obveznega šolanja otrok, češ dovolj je, da otroci hodijo v šolo do 14. leta starosti, potem pa morajo delati doma. Ne glede, da je osemletno obvezno šolanje za vse državljane zakon, in še kako potreben zakon, ki bi ga bilo treba samo še razširiti na obvezno šolanje bodočih kmetijskih gospodarjev in kmetijskih solah, je tak sklep še odraz miselnosti in pčitnega nazadnjajstva, ne glede kje je njegov pobudnik.

Prav tako so zgrešene razprave in kakršni koli sklepi o previsokih davkih na splošno, o odpravi gozdne take in podobno. So še vedno posamezniki, ki vidijo v znižanju davkov rešitev vseh zadev na vasi, kan je popolnoma napačno. Bolj pametno bi bilo, da bi se pogovarjali o povečanju dohodkov, o možnosti izboljšanja gospodarstva. Davki so v vsaki državi in z njimi križemo skupne izdatke. Prav pa je bilo do sedaj, da so se na zboru volivcev pogovarjali o pravilni razdelitvi davčne obveznosti, v bodoče pa tak razgovor

ne bo potreben, ker bodo davki odmerjeni na osnovi čistega katastrskega donosa. Podobno je z gozdno takso. Ta se plačuje na osnovi veljavnih zakonitih določil, namenjena pa je predvsem gozdu samemu. Zbor volivcev lahko da samo predlog za spremembo posameznih določil zakona, kjer niso v skladu z interesi gospodarstva.

Pretežna večina zborov volivcev je zadnje jesen ter pozimi obravnavala ter sklepala o potrebi popravila potov. Ponekod (na primer v skocijski občini) so sprejeli tudi sklepe o razdelitvi posameznih odsekov vaških potov na koristnike. Na občinah je kup prošnji za strešilo, ki ga potrebujejo posamezne vasi za popravilo potov. Take sklepe je treba samo pozdraviti.

Letos so ponekod razpravljali in sklepali o obveznem škropljenju sadnega drevja in o ukrepih za izboljšanje gospodarstva. Prav bi bilo, da bi zbori volivcev tudi predlagali občini ustanavljanje občinskih podjetij, kmetijski zadruzi za ustanovitve ali organizacijo pospeševalnih odsekov itd.

Edinstven primer, ki lahko služi vsem za vzgled, je sklep

IZ NAŠIH KRAJEV

Samo za 1400 metrov ceste gre

Ze pred vojno so pričeli z gradnjo ceste Žužemberk-Pod-sela-Sumberk-Radohova vas. Ta cesta bi bila velikega pomena za ves promet iz Litije skozi Kočevje in Sušak, kot najbližja prometna zveza, prav tam pomen pa bi imela tudi za okoliške vasi. Dela na gradnji ceste so prenehala skoraj tik pred koncem, kajti ostalo je le še 1400 metrov do spojitve obeh

cest. Teh 1400 metrov čaka še danes. Skrajni sestanek na tem sektorju, na katerem ne bi govorili o potrebi dograditve te ceste, prebivalci vasi blivšega KLO Sela-Sumberk morajo voziti iz Žužemberka v velikem ložu skozi Dobrič. Če bi bila dograjena ta cesta, bi se jim ta pot skrajšala od 12 na 3 kilometre.

Zakaj ne bi gojili malin?

Malinov sok je danes med vsemi sokovi in pijačami najbolj iskan predmet tudi na svetovnih tržiščih. Naše tovarne za predelavo sadja in sokov pa dobivajo iz leta v leto manj malin. Vzrok je ta, da maline rastejo kot samorastline le na gozdnih jaskah, ko pa ta zaraste, maline zadušijo. Ker poseke polagoma izginjajo, je tudi malin čedalje manj.

Ali ne bi bilo dobro, da bi pričeli gojiti maline na primer-nih zemljiščih? Strokovnjaki so izračunali, da bi ob vestnem gojenju malin lahko pridelali na enem hektarju okrog 5000 kg malin. Lani je belokranjska tovarna Belsad plačevala maline tudi po 100 din kilogram. Vsekakor bi gojitev malin dala prav lep zaslužek. V tovarni trdijo, da jih odkupijo vsako količino. Prav bi bilo, da bi kmetijski strokovnjaki o tem razmislili in dali svoje pripombe.

Pozdrav Šentjernejčanom!

Tajnik Izseljenke matice iz Ljubljane je na svojem potovanju po Belgiji obiskal tudi naselbino naših rojakov La Bouverie pri Charleolu. Ob tej priliki je med drugim obiskal tudi izseljenko družino Lužar iz Šentjerneja. Napisal je od njih in ostalih izseljenih Šentjernejčanov, da pozdravi v domovini vse rojake iz Dolenjske, posebno one iz Šentjerneja in okolice. Torej lepo pozdravljeni vsi od vaših sorodnikov in znancev v Belgiji!

Slovenska izseljenka matica Budganja vas

Gotovo vsak partizanski borec dobro pozna našo vas, ležečo na prijaznem hribočku na desnem bregu Krke, dobre tri kilometre od Žužemberka. Kot povsod po naši domovini, si tudi mi želimo napredka. Prvo, za kar se sedaj borimo, je napeljava elektrike. Sami bomo pri tem krepko zgrabili za delo, pričakujemo pa pomoč občinskega in okrajnega ljudskega odbora. Večina vaščanov se zelo zanima za elektrifikacijo, le posamezne pobožne, a obrekljive žene nekaj jezikičo proti napredku, pa upamo, da jih bo že minilo.

Mladina Žužemberka je igrala

V soboto in nedeljo je mladinska igralska družina iz Žužemberka uprizorila Anzengruberjevo igro »Slaba vesta« v petih dejanjih. Igro je režiral in pripravil tov. Kodre. Čeprav je večina igralcev bila prvič na odr, so se neverjetno dobro odrezali in navdušili gledalce. V nedeljo bodo igro ponovili na Dvoru. Iz izkupičkov iger si želijo kupiti harmoniko. Brez dvoma bi se življenje v trgu tako bolj razbilo. Povedati moramo, da niti šola, niti KUD doslej nimata primernega glasbila za razne kulturne in družbene prireditve. Mladina je pripravljena delati in tudi res dela, le več pomoči družbenih organizacij in razumevanja občinskega LO si želi.

K PRAZNIKU DELA 1. MAJU čestita FRIZERSKI SALON A D A M - Novo mesto

Cenjene stranke obveščam, da bo 1., 2. in 3. maja salon zaprt.

Nesreča v kamnolomu pri Dol. Nemški vasi

5. aprila popoldne se je v kamnolomu pri Dol. Nemški vasi ponesrečil delavec okrajne ceste uprave Novo mesto Franc Kostanjevec. Pokojnik je bil rojen 1903 in je bil 30 let zaposlen pri delu na cesti, oziroma v kamnolomu.

Zadnje čase, od 1952. leta, je bil stalni kamnolomski delavec okrajne ceste uprave. Vsi, ki so ga poznali, pravijo, da je bil zelo vesten in marljiv, pa tudi zelo previden pri delu. Pili sploh ni.

Na dan nesreče je popoldne odšel v kamnolom, kjer je želel zavrtane tri ljuke. Z njim so bili tudi njegovi trije otroci. Štirinajstletni Rafael je poma-

gal očetu vlagati mlne, Anica in Jožek pa sta stala na cesti. Oče in sin sta začela mlno in se umaknila kakih 40 metrov daleč v zaklon. Dve mlini sta kmalu eksplodirali, tretja pa je odpovedala. Kostanjevec je šel pogledat, da jo vnovič prižge, takrat je pa mlina eksplodirala. Kostanjevec je zadel kamen in ga vrgel kakih 6 metrov po bregu. Rafael je ostal pri poskodbah na očetu, Anica in Jožek pa sta poklicala ljudi na pomoč. Kmalu je prispel tudi rešilni avto in odpeljal ponesrečenca v bolnišnico, kjer pa je naslednji dan podlegel poškodbam. Zapustil je 9 otrok, 4 so že v službi, trije doma, eden pa obiskuje srednjo tehnično šolo v Ljubljani.

Če gospodari alkohol ...

Pretekli teden se je primeril na železniški postaji Lipovec pri Dolenji vasi vsega obsojanja vreden dogodek. Poltniki, ki so se vozili s popoldanskim vlakom proti Ljubljani, so lahko videli vandalski napad mladih vročkrvnežev na železniškega sprevodnika. Službojoči sprevodnik je ob postanku vlaka zaklical ime postaje, takrat pa je na njem navadila skupina mladih delavcev, ki so zaposleni pri gradbenih delih v Kočevju, doma pa so iz Dolenje vasi in okolice. Bili so pijani. Sprevodnika so tepli in suvali kakih pet minut. Mladinci so službojočega sprevodnika napadli brez vsakega povoda. Pristojne oblasti naj krivce strogo kaznujejo. Ne bi škodovalo, da starši bolj poskrbijo za vzgojo omenjenih mladincev, enako tudi tamkajšnje mladinske organizacije.

— em. —

Poiztovoini člani elektrifikacijskega odbora občine Brusnice, ki so v nedeljo, 11. aprila, z delovnim ljudstvom Podgorja slovesno praznovali elektrifikacijo osmih vasi

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

NOGOMET - Prvenstvo ljubljanskega I. razreda

TVD PARTIZAN (Novo mesto) : SD SVOBODA (Ljubljana) 2:2 (2:0)
Drugi nastop v pomladanskem delu prvenstva je Novomeščani na ljubljanskem igrišču prinesel samo polovičen uspeh. Moštvo se nikakor ne more konsolidirati, čeprav ima več dobrih posameznikov. Najboljši je bil Sitar v obrambi. Izkazal se je tudi Tomo

Partizan Kočevje - Sava Ljubljana 2:1 (2:0)
Začelo se je nogometno prvenstvo ljubljanske podzveze, v katerem tekmuje tudi Partizan iz Kočevja. V prvem kolu sta se srečala domači Partizan in Sava iz Ljubljane. Tekma, ki jo je gledalo 300 gledalcev, se je končala z enoličnim rezultatom, ki ne ustreza poteku igre, saj so bili igralci Partizana stalno v prenapetosti in bi zaslužili višjo zmago. Za nizke poraz se imajo gostje lahko zahvaliti dobremu vratarju in slabemu napadu Partizana, ki ni znal izkoristiti številnih prilik za gol. V domaćem moštvu je bila dobra obramba, napad pa razen Bartolmeta in delno Končeca, zelo slab. Pri Savi je ugaljal vratar in ožja obramba.

Mladinsko prvenstvo LNP
TVD PARTIZAN (Novo mesto) : SD KRIM (Ljubljana) 0:3 (0:0)
Po neizanimi igri so Novomeščani v nedeljo na lastnem igrišču utrpeli zaslužen poraz, ki bi bil lahko še večji, če ne bi v njihovi obrambi igrali zanesljivi Majerje. Vsem bo potrebno še precej šole, če se hočejo dokopati do povprečnega nogometnega znanja. Tudi za nogomet je potrebno imeti stremiljenje in prizadevanje, samo po sebi ne pride tudi pri tej igri. Gosti so pokazali precej več znanja, pa tudi več hitrit in odločnosti igri. Tekmo je lepo vodil sodnik Glud iz Ljubljane.

TVD Partizan Novo mesto v današnji obliki deluje od decembra 1951, ko se je takratno TVD Novo mesto združilo s SD Krka v eno društvo. Poleg redne vadbe goji društvo še odbojko, atletiko, nogomet, smučanje, namizni tenis in plesanje. Za telovadbo ima društvo na razpolago telovadnico v osrednji šoli, ki pa je preobremenjena, ker se jo poslužujejo tudi vse šole v Novem mestu, razen gimnazije. Prav zaradi tega nekateri oddelki, predvsem pionski in mladinski, preživljajo s svojim urnikom resne težave. Število članstva se suče okrog 200 in je z ozirom na bogato telovadno tradicijo Novoga mesta nad vse skromno. Najboljši so članski oddelki. Moškega članskega oddelka sploh ni. To namreč bo potrebno temeljito popraviti.

V preteklem letu je društvo doseglo nekaj vidnih uspehov. Priredilo je samostojno telovadno akademijo in se v prejšnjem številu udeležilo jubilejnega teleta ob priliki 10-letnice ustanovitve prvega telovadnega društva v Ljubljani. Tedaj so v odbojkarstvu tekmovali dosegli člani II. mesta, mladinski III. članice II. in mladinske I. mesto. V akademskih sevanjih so mladinske zasedle prvo mesto. Izjavile so »Valeček, ki ga je zamislila in uveljavila društvena načelnica tov. Srdna Nuša. Z isto sestavo so se mladince uveljavile tudi na prvem tekmovalnem v Skopju. Republiškega tekmovalnega v telovadbi na otrodu se je udeležilo več vrst in dve posameznici. To sta bili mladinki Svetličičeva in Roharjeva, ki sta v prvem tekmovalnem razredu dosegli 6. oz. 13. mesto med 23 nastopajočimi. Mladince Zagor se je v III. tekmovalnem razredu povzpela na V. mesto. Se najbolj pa je izkazala Svetličičeva, ki je bila zaradi svojih uspehov poklicana na poseben trening vrhunske telovadbe v Boogradu ter kasneje ponovno sodelovala v mladinski reprezentanci Slovenije.

Društvo se je rado odzvalo raznim povablom na telovadne nastope. Sodelovalo je na mladinskih teletih na okrognem zletu v Novem mestu ter na društvenem nastopu Partizana v Otočcu.
Članska vrsta odbojkarjev je tekmovala v vrzni slovensko-hrvaški ligi in se plasirala na IV. mesto za

Šolsko upraviteljstvo na Mirni ni krivo nedelavnosti TVD Partizan Mirna v zimskih mesecih

V predzadnji številki Dolenjskega lista je v »Poročju z občnega zbora okrožne zveze Partizan v Novem mestu« omenjeno tudi delo TVD Partizan Mirna. Vzrok nedelavnosti omenjenega društva v zimskih mesecih pa ni šolska upraviteljstva na Mirni, kot je poročevalce izjavili.

Odbor TVD Partizan Mirna je dal lanske poletje z investicijskim kreditom dvorano parkirati. Pri tem in ostalem popravilu pa je iz dvorane izločil stare železne peči in nato na vsaki svoji strani obravnaval nabavo novih. Teh pa še do danes ni. Zato je bilo kurjenje nemogoče.

Ko je KUD na Mirni 27. XII. 1953 za vzporeditev igre »Razvilna življenja« nujno rabilo peči v dvorani, je postavilo nazaj stare železne peči, za kar pa je sililo mnogo odikov od odborovok TVD. Te stare peči so v dvorani še danes. Da pa bi mogli z njimi razgreti velikanski brezstropni prostor, bi porabili preveč kurjave in je tudi sam predsednik občinskega ljudskega odbora, ko je prisostvoval seji TVD in se je obravnavalo vprašanje vadbne in šolske telovadbe v dvorani, skupno s šolsko upraviteljstvo izjavilo, da je občinski proračun prenizek za nabavo najmanj 50 m² drv.

Zakaj pa TVD samo ni kurilo dvorane za svojo rabo? Zato imelo drva namenjena prav v ta namen? Zgank Matilda šol. upr. Mirna

SAH - Brzoturnir v Črnomlju

Sahovski društvo Črnomelj je 8. aprila priredilo redni sahovski brzoturnir za mesec april. Udeležilo se ga je 12 igralcev. Turnir je trajal dve uri. Po ogorčeni borbi je zmagal provokatornik Ivan Kobler z 10 in pol točk. Drugo mesto je zasedel Tone Malečič z 9 in pol točkami. Tretje in četrto mesto si delita kapetan Valter Kozar in Boris Klavž. Peto mesto je osvojil dijak Fran. Simec. Šesto, sedmo in osmo mesto si delijo: Novak, Povše in Miketič, slede pa Bajt, Sterk, Ritonja in Kump.

tudi pomanjkanje in pa pretirana cena rekvizitov za namizni tenis. Nogomet se v Novem mestu le počasi prebija v ospredje. V preteklem letu so tekmovali člani in mladinci ter v svojih skupinah dosegli nekaj uspehov, toda ne takih, da bi nas mogli zadovoljiti.

Naloga, ki se zato postavlja pred društveno upravo, ni lahka. V Partizan je treba vključiti vse mladino, tako dijaksko, kot delavsko in kmetijsko, uvesti redno vadbo z vsemi oddelki, poiskati sredstva in način, kako priti do lastnega doma z modernimi opremljenimi telovadnicami in vsemi priključitvami, započeti gradnjo fikturnih objektov na Loki pospešeno nadaljevati in zaključiti, z lastnikom kopalnice na Krki urediti vprašanje prostega vstopa na kopalnico za plavalce tekmovalne in skrbni zletu boljše udeležbo na republičkem zletu v Ljubljani ter zato uvesti pri društvu zletni fond in pobiranje tekmovalnega denarja, izpopolniti evidenco članstva in začeti z rednim pobiranjem članarine, rešiti vprašanje nogometnega igrišča, pri vsem tem pa uveljaviti disciplino in športno zavest.

Pri tako ogromnem delu in pri tako velikih nalogah na našem mestu, da mora biti društvo v stalni zadržanosti, vendar se mora zadržati pri tistem, kar je njegova dolžnost, in sicer pri telovadbi in športu. LOMO vsako leto stori svojo dolžnost z izdatnimi prispevki, vse premalo pa v tem oziru storijo naša podjetja, ki le v redkih primerih prispejajo društvu pri njegovih naporih na pomoč z minimalno podporo. Ali se res ne zavedajo, da jim zdravo, krepko, odporno in disciplinirano delovno silo nudijo prav člani Partizana?

Sedanji društveni upravi predseduje tov. Colančič, kateremu stoji ob strani priključeni sodelavci in vodniki. Svojih nalog in dolžnosti se vsi dobro zavedajo, potrebno je le, da se jim vsestransko nudi izdatna moralna in finančna pomoč, kar bo pripomoglo k razvoju in dviga Partizana v Novem mestu in novomeškem okraju.

Členite in širite »Dolenjski list«

Skupščina Okrajne gasilske zveze v Novem mestu

Gasilska organizacija je bila nekoč zelo zapostavljena in udinjana raznim političnim strankam; danes je pa na povsem drugačni poti in se razvija v pravilni smeri. Dragoceno je njeno prizadevanje za čuvanje ljudskega premoženja in za uspešno borbo proti ognjenemu elementu. Tudi v novomeškem okraju gasilstvo vneto opravlja svojo veliko nalogo. Nad premoženjem posameznikov in nad splošno ljudsko imovino budno stražarijo čete gasilcev, ki jih je v našem okraju 3765 — v 67 prostovoljnih in v 8 industrijskih gasilskih društvih. V tej množici gasilcev je tudi 560 mladincev in mladink, ki zlasti ponekod krepko pomagajo in se vse vseh gasilskih veščin, da bodo nekoč lahko dobri in spretni gasilci.

Težave gasilskih društev

Skupščina Okrajne gasilske zveze, ki je bila 11. aprila v Novem mestu, je ugotovila, da je gasilstvo v okraju dobro razvito, je pa še precej napak in pomanjklivosti, ki jih je treba čimprej odpraviti. Mednje spada tudi materialna podlaga. Gasilska organizacija ima 52 domov. V zadnjem času je dobila 7 vsem novih, 6 pa jih je bilo obnovljenih. Je pa še vedno 15 društev, ki nimajo niti poštene orodjane, kjer bi hranili svoje orodje. Društva imajo tudi osem avtomobilov, uporabna sta pa le dva. Cevi imajo 8000 metrov, potrebujejo jih pa najmanj še 5000 metrov. Zato marsikatero društvo ne more zadovoljivo opravljati svoje naloge. Dobro pripravljenih društev za boj s požari je samo 33. Prav dobro ali celo odlično pa ni pripravljeno, oziroma opremljeno nočno društvo. Vzrok je pač predraga gasilska oprema, oziroma pomanjkanje finančnih sredstev. Društva pa pogrešajo tudi dobrega strokovnega kadra, zlasti poveljnikov in izurjenih moči za ravnanje z motorko. Republi-

ška gasilska zveza sicer ima v Ljubljani brezplačno poveljniško šolo, kjer je pa šolanje le združeno s stroški, večina društev ne more poslati poveljnika v Ljubljano. Društva imajo 45 motornih in 36 ročnih brizgal; povečini so vse v dobrem stanju. Skupno gasilsko premoženje v novomeškem okraju presega 60 milijonov.

17 milijonov škode, za 45 milijonov obvarovanega

V okraju je bilo lani 23 požarov, od teh dva gozdna. Ti požari so prizadejali prebivalcem, oziroma skupnemu ljudskemu premoženju 17 milijonov škode, gasilci pa so s svojim nastopom obvarovali premoženja v vrednosti 45 milijonov.

Da morejo biti gasilci vedno in takoj pripravljeni, potrebujejo številnih vaj. Tako so imeli lani 346 suhih in 205 mokrih, ki se jih je udeležilo 6844 gasilcev, starejših in mladine. Strokovnih predavanih so imela društva 72, toda obisk je bil zelo slab — le 1029 članov. Več vneemo so pokazali gasilci pri izdavi in obnovi svojih domov, saj so opravili 5486 ur (vrednost 185.110 din), kar je treba res pohvaliti.

Člani so predvsem kmetje, vse premoeno pa je v gasilskih organizacijah delavcev, obrtnikov in drugih slojev; zlasti stoji ob strani delovna inteligenca. Vzrok zato je bilo nekoč več ko preveč, ponekod tudi danes še niso povsem odstranjeni, vendar se čedalje bolj krepko uveljavljajo pravi cilji gasilstva. Ko bodo društva, zlasti na podeželju, prenehala s prirejanjem raznih pivskih vesellic (nekatera gso že), kjer se tako radi spro in tudi stego, bodo pridobila svoj

pravi ugled in dopolnila svoje vrste tudi z inteligenco.

Proračun za 1954

Skupščina je sprejela nekaj zelo koristnih sklepov. Tako bodo organizirali vsa dva tečaja za izprazne gasilce in tečaj za strojnike; poskrbeli, da bodo požarno-varnostni pregledi slopsli v okraju vsaj enkrat na leto. Skušali bodo zgraditi čimveč vodnih bazenov v krajih, ki so močno oddaljeni od vode. Tov. Mišigoj je predlagal, naj se v Novem mestu ustanovi posebna mehanična delavnica za popravila motorov, gasilskih avtomobilov in drugega orodja. Okrajna gasilska zveza je predložila članstvu v potrditev proračun za leto 1954. Proračun izkazuje 849.000 dinarjev izdatkov, dohodkov pa je 78.400 dinarjev. Prilmanjkljaja je torej kar 770.600 dinarjev, ki ga bo treba nekako kriti, sicer naše gasilstvo ne bo moglo izpolniti svojih nalog.

Gasilska organizacija bo morala usposobiti svoje člane tudi za kemično gašenje, za gašenje požarov, ki jih povzroči električni tok, za gašenje požarov raznih olj itd., pa tudi za reševanja ob raznih elementarnih nesrečah (povodnji, plazovi, reševanje utopljenecv, pravo pomoč in podobno).

Gasilstvo je danes vseljenska organizacija; biti mora pripravljena in usposobljena za sleherni primer nesreče. Zato je seveda vsestransko treba podpreti, kajti le tako se bo lahko razvijala ter uspešno nudila prebivalstvu varnost in zaščito. V vrste naših gasilskih društev pa mora priti tudi čimveč mladine in žensk; le-teh je zdaj v društvih komaj 471, kar je odločno premalo.

— r. —

KUD »Maks Henigman« v Dol. Toplicah je razglasilo leto 1954-55 za jubilejno leto

Jeseni, 1904. leta so v Dol. Toplicah začeli pripravljati ustanovitve bralnega in pevškega društva. Namen društva naj bi bil gojiti slovensko pesem ter skrbeti za kulturni napredek in splošno izobrazbo s predavanji, knjižnico in čitalnico. Izvolili so pripravljavni odbor, ki je pripravil tudi pravila novega društva in oskrbel zanje potrebila oblasti. Petega februarja 1905 je bil ustanovni občni zbor. Mlado društvo se je pričelo krepko razvijati, navzlic ostremu odporu župnika in njegovih pristavev, kajti ustanovitelji imenu društva niso priključili običajnega pridrevka »katoliško«. Uspehi društva se bili kmalu vidni in že po nekaj letih so Dol. Toplice postale kulturno središče v tem kotu Dolenjske, postale pa tudi moč-

na in napredna trdnjava, kateri tudi vsemogočni, škodljivi vplivi klera ni mogel več do živega. Ob vzgledu bralnega in pevškega društva v Toplicah so se začela ustanavljati še druga društva, ki so delovala v naprednem duhu in dvigala kulturno raven topliške doline. Uspehi njih delovanja so bili vidni zlasti v letih narodnosvobodilnega boja, ko so bile Dol. Toplice res pravi partizanski kraj. Med Topličani ni bilo izdajalcev, le par zapeljanih mladcev se je pridružil beli gardi.

Ob 50-letnici ustanovitve bralnega in pevškega društva bo kulturno-umetniško društvo dalo več kulturnih prireditev, pomnožilo bo svojo knjižnico in nabavilo še nekaj instrumentov za tamburšarji zbor. Glavna proslava bo pa februarja drugo leto.

S Primskovega

Tudi pri nas mladina ne spl. Imamo precej članov, ki redno prihajajo na sestanke. Sedaj se z vneemo pripravljajo na kulturno prireditev za 1. maj. Plonirli pa so še aktivnejši. V tem letu so imeli že vrsto predstav, na katere so povabili stare in ostale prebivalce. Najbolj pa se vesele športnega dne. Pred kratkim so si ogledali gospodinjsko šolo in državno posestvo na Mali Loki, kjer so bili pri srečno sprejeti. Ogledali so si gospodarska poslopja in lepo urejeno šolo. S hvaležnostjo se spominjajo prijaznih deklet in vodstva šole.

— rm

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO KINO KRKA Novo mesto

Od 23. do 27. aprila: slovenski film »VESNA«
Od 28. do 29. aprila: ameriški film »STELKINA MENEZARIJA«

KINO JLA Novo mesto

Dne 25. aprila: ameriški film »FANT S TROBENTO«
Od 23. do 25. aprila: »SAMOTNA ZVEZDA«
Od 28. do 29. aprila: »TAJINSTEVI PROFESOR«
Od 1. do 3. maja: »SKRIVNOST JEZERA OBŠKOVCEV«

Kino Črnomelj

Od 22. do 23. aprila: »ZMAJEVO SEME« prvi del
Od 27. do 29. aprila: »ZMAJEVO SEME« drugi del
Od 23. do 25. aprila: »REBECCA«

Kino Loški potok

Dne 24. in 25. aprila: »CIRKUSKI DECEK«
Dne 1. in 2. maja: »ODLOCITEV PRID ZORO«

MALI OGLASI

NAGRADO DAM tistemu, ki mi pošle enosobno stanovanje v Novem mestu. Naslov pri upravi lista.

1000 DIN NAGRADE dobil kdor prekrbi sobo v Brslinu ali okolici. Ponudbe na upravo.

nika za koruzo, 3 dinare elektro. 1 ročni robak za koruzo, 1 valjni aparat, 1 vodno turbino, 1 parno lokomobil, 2 grozdna mlina, 6 škroplilnic vinogradniških, 1 traktor A. C., 1 motorno kolo, 1 prsno opremo. Vsa navedena osnovna sredstva se nahajajo na upravi Črmošnjice pri Semčiču.

Preklc

Podpisani KLEVISAR Alojz, Sela — Ratač 12, p. Brusnice, izjavljam, da nisem plačeval za nobene dolgore, ki bi jih v mojem imenu delala POVODNIK Terezijsa. Prav tako preključem vsako prodajo ali kupnjo, ki bi jo ona naredila.

Objava

Vse starejše otrok, rojenih v letu 1947 vključno do februarja 1948 obveščam, da bo vpis v I. razred osn. šole za šolsko leto 1948/49: dne 26., 27. in 28. aprila 1948 o. št. 12. ure o pisarni Učiteljskega Nosa mesta (poslovne osnove šole, I. nadstropje).

S seboj prinesite rojstne liste otrok in potrdilo o cepljenju.

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 13 dečkov in 10 deklic. — Porodili so: Kukovec Milan, avtomobilist iz Gornje vasi, in Kadelje Gabriella, šiviljaka, pomočnika iz Zlatje vasi.

Smale Janez, skladiščnik, in Ilaš Terezijsa, trg. poslovodkinja, oba iz Novoga mesta. Franko Franc, delavec in Mirke Frančiška, hči kmeti, oba iz Lobe. — Cestitamo!

Umrla sta: Koba Peter, sin uslužbenca, 4 leta, iz Dragutina. Reporč Marija, gospodinja, 46 let, iz Mal-kovca.

Gibanje prebivalstva v Črnomlju

Od 10. do 17. aprila ni bil rojen nihče. — Porodila sta se: Majerle Marija, strojni ključavničar iz Vog-ne vasi, in Metelko Marija, gospodinjka, pomočnica iz Čudnega sela. — Umrla sta: Novak Marija, gospodinja, 72 let iz Jerneje vasi. Spehar Ana, gospodinja, 45 let iz Dol. Faka.

IZ NOVOMESKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so rodile: Zidar Angela iz Rakovnika, dečka. Reporč Franc, iz Senjence, dečka. Somrak Ana iz Mirne peči — dečka. Bizjak Ana iz Trebnja — dečka. Humar Marija iz Gornje vasi — dečko. Trlep Ana iz Smarjete — dečka. Rataje Neža iz Studenca, pri Straži — dečka. Savelj Zlata iz No-vega mesta — dečko. Furman Mari-ja iz Novoga mesta — dečko. Sali Frančiška iz Čečce vasi — dečka. Pranzik Alojzija iz Senjida pri Stič-ni — dečka. — Cestitamo!

ŽIVALCA, KI JE PONESLA V SVET

IME KRANJSKE DEŽELE

Kdo še ni slišal za skrivnostnega prebivalca naših kraških jam, ki nosi ponosno ime človeška ribica, močeril, kakor ji pravimo mi, ali proteus, kot je njeno znanstveno ime. Marsikdo jo je že videl,

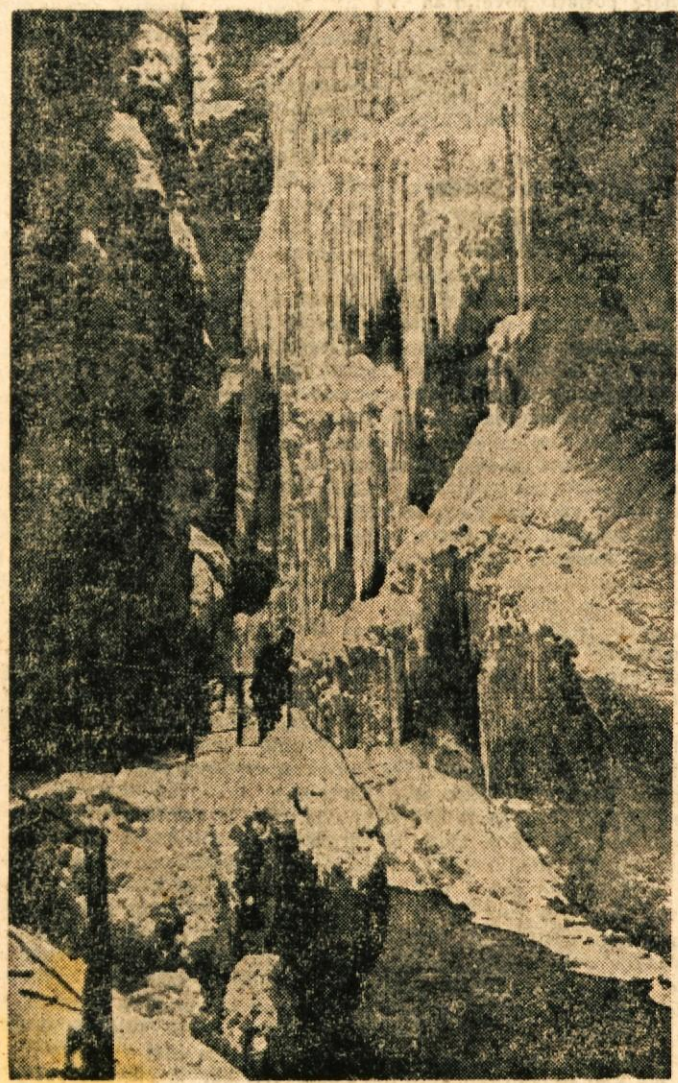
in ima zelo dolg rep. Vsaka teh čudnih zverin ima štiri noge in ko jih vrže iz saka v

V dunajskem kabinetu prirodni ved je karel Schreibers po naključju našel čudno, neznan žival — našega močerila. Raztelesil ga je in ostrmel. Dobil je stik z baronom Zoisom, prezasiženim možem za našo književnost in naravoslovje, ki mu je rad poslal

Dokazal je, da človeška ribica v hladni podzemski duplini rodi samo žive mladice, v toplih laboratorijskih prostorih pa izleže le jajčeca. Torej v kraških jamah, kjer toplota nikoli ne preseže 15°, skoti močerilova samica le žive mladice.

Tako je bila odkrita poslednja tajna našega čudnega prebivalca, »zmajčka« kraških jam — človeške ribice. (Prirejeno po Grošjevev članku v Proteusu 1934).

Podvodni izviri na Sušicah in krog Dol. Toplice večkrat vržejo na dan človeško ribico. Tudi v Brdovskem vodnjaku v Vavti vasi, ki črpa vodo iz podzemnega potoka Globočica, potegne včasih črpalica tega svojevrstnega prebivalca podzemlja, seveda ga pa črpalica že pokvari. Morda nam lahko kdo kaj poroča o močerilu iz Bele krajine in s Kočevskega.

Na našem Krasu živi v podzemskih jamah eno izmed svetovnih čudes — človeška ribica, ki je ponesla ime kranjske dežele po vsem svetu.

Na sliki: pogled na veličastne kapnike v Postojnski jami.

saj ne živi le v Postojnski jami, ampak tudi v jamah dolenskega krasa. Znanstveniki so o tem našem čudu napisali številne knjige in razprave in človeška ribica je ponesla ime nekdanje kranjske dežele po svetu, glas o njenih naravnih lepota in zanimivostih, kakor samo še znani Blagajev volčin.

»Zmajev mladič«

Ko je naš slavn Valvazor zbral gradivo za svojo Slavjo vojvodine Kranjske, se je ustavil tudi ob presihajočem vrelcu v dolini Bele med Vrhniko in Logatcem, »ki teče samo ob določenih časih, sicer pa ne, razen če drezné vanj«, kot pravi. V podzemski votlini sedi znaj, mu pripoveduje kmetje, ker je pa roj preozek, ne more ven. V zmajevi jami izvira studenec in kadar je vode že preveč, jo znaj bruhne skozi zemeljsko žrelo. Valvazor se samo smehljaj ljudski preproščini, toda neki kmetič mu prisega, da je videl že tri zmajeve mladice. Enega nedoraslega zmajčka lahko on, Valvazor, vidi pri vrtnem postarju Hofmanu. Valvazor obišče »ostarja, toda ta zmajčka nima več, pač pa mu skrivnostno bitje tako natančno opiše, da siklene Valvazor: »...dozdevni zraj je bil ped dolg in po obliki podoben kuščarju. Bil je kratka podzemeljski črv...«

Takšno je bilo prvo srečanje znanstvenika z vrhniškim zmajem, potem pa je bil spet dolgo časa rolik.

Proteus anguinus

Leta 1761 je Steinberg v Temeljem poročilo o Cerkljem jezru zapisal, da se pojavljajo v narasli vodi Unca doslej neznane, čudne živali. Njih pederj dolgo telo je pokrito s kožo, belo kot sneg

čoln »začno vpiti in cviliti«. Čudna »ribica«, nekdanji Valvazorjev zmajček, pol riba pol kuščar, prebivalca kraškega podzemlja, bi nemara spet pala v pozabo, da je ni odradil učeni naravoslovec Scopoli, ki je takrat živel v Ljubljani. Iz okolice Stične so mu kmetje prinesli žive močerile, ki jih je bruhnila voda na dan. Scopoli je takoj spregledal, da ima pred seboj neznan, nad vse zanimivo živalsko bitje. Hitro je raz-

Človeška ribica v slovenskih podzemskih jamah.

poslal svojim učenim znancom in prijateljem novo odkrito kranjsko čudo, ki ga je dr. Laurenti na Dunaju (1768) takoj razglasil znanstvenemu svetu, »zmajčka« pa krstil z latinskim imenom Proteus anguinus — človeška ribica, močeril. Prvi, res strokovni opis človeške ribice je pa 1772 dal Scopoli in jo z neizotljivim znanstvenim instinktom uvrstil med dvoživke, kot »samostojno živalsko plemo.«

Pozabljena in spet odkrita

S Scopolijevim opisom je bila zadeva s človeško ribico pri nas končana in pozabljena, dasi jo ko med tem takorekč znova odkrili v Črni jami pri Postojni. Pa tudi v tujini, je njena slava kralju obledela. Pa ne za dolgo.

Skrivnost poroda

Na tisoče človeških ribic, samcev in samic, so že gojili po akvarijih, toda nobena ni zlegla niti enega jajčeca ali skotila živega mladice. Raztelesili so na stotine samic, toda niti v eni niso našli jajčec. Skrivnost poroda človeške ribice je začela učenjake razburjati. Schreibers je celo razpisal 20 goldinarjev nagrade, velika vsota za takrat, za prvo samico z godnimi jajčeci, toda brez uspeha. Junija 1825 je pa prinesel kmet Gek z Vrha uradniku Strailu v Stično izredno lepega močerila. »Ujel sem to belo ribo,« je povedal,

»jo dal doma v steklenico in še isti dan mi je doma skotila živega mladice. Bil je dolg pol drugi palec in čisto podoben materji. Kmalu se je izlegel še en mladice, drugo jutro pa tretji. Zenske so jih vrgle v gnoj.«

Večina znanstvenikov se je smejala kmetovi zgodbi, zlasti ko je 1875 postojnski jamski vodnik Prelesnik reprobno dognal, da leže močerilova samica jajčeca. Dolenjski kmet je bil postavljen na laž, pa ne za dolgo. Učenjaka Nusbaum in Kramerer sta ugotovila, da močerilovka res skoti žive mladice in da so prav taki, kakoj jih je opisal Gek z Vrha. Kako pa sedaj? Kakšna čudna reč je to: Ali se izleže človeška ribica iz jajčec ali samica skoti žive mladice? Uganko je rešil Kramerer.

Kako človek umira

Kako človek umira in kako dolgo je umiranje? Sploh lahko rečemo, da je človek umrl, ali ali je bolj dejati, da se prenehale delovati posamezne fiziološke funkcije človeškega organizma?

Po ugotovitvah zdravnikov najprej odpovedo možgani s svojim živčnim sistemom. Nato ponehne srce in šele potem začne človek gubiti vid. Toda slušni organi lahko sprejemajo zvoke še celo ur po »smrti« najvažnejših organov: možgan, srca in oči. To je že prava smrt človeške osebnosti kot zavestnega bitja. Toda popolna fizična smrt se ni nastopila. Nekateri organi še vedno delujejo. Tako jetra živijo še dva dni, lasje in nohti rastejo mirliu celih sedem dni po »smrti« možgan. Zato ni čudno, da se delovanje srca z injekcijami lahko nadaljuje še po smrti možgan in oči, kar seveda ne pomeni, da je človek še živ. Zato tudi lahko oči mrliče uspešno prikadijo na bolnika, ki je izgubil vid, sicer je pa zdrav. »Mrtev oči je le treba pravočasno presaditi. Za možgani, srcem, očmi

Guma v kravjem hlevu

V hlevih nekega velikega podjetja za proizvodnjo mlečnih izdelkov na Švedskem so naredili tla iz posebne vrste gume, ki ima veliko plitvih žlebov.

„DAJTE MI SREČKO ZA MILIJON DINARJEV ...“

Ali bo letos žrebanje Državne loterije tudi v Novem mestu?

Danes se bodo spet zavrteli bobni Državne loterije in že jutri bodo stotisoči igralcev po vseh krajih države primerjali v dnevnih časnikih številke svojih srečk z izžrebanimi. Nad 300 tisoč se jih bo veselo, presrečno nasmejalo: zakaj tudi danes to izžrebanih 304.476 dobitkov in 6 premij v skupnem znesku 80 milijonov in 400.000 dinarjev. Eden izmed njih — ali pa dva, če je bila srečka prodana v dveh polovickah — bo 26. aprila lahko dvignil največji dobiček — milijon dinarjev. Izžreban bosta tudi premiji po 500.000 in 300.000 din ter tri premije po 200.000 din. 12 igralcem ki se bodo jezili, da so imeli »samo eno številko premalo ali pa preveč, da bi zadeli premijo!« bodo tudi tokrat izplačali tola-

žilne dobitke po 10.000 din ... Stopimo do tovariša Naceta Zbačnika na novomeškem glavnem trgu, pa povprašajmo, kako igrajo in polkusaajo srečo Dolenjci. Rad nam pojasni:

»Zadnje mesece število prodanih srečk edalje bolj narašča. Še pred letom dni smo prodali v novomeškem in črnomalskem okraju do 1000 srečk na mesec, v marcu in aprilu letos pa že po 1800. Celu zmanjkalo nam jih je zadnje čase. Približno dve tretjini srečk prodamo v samem Novem mestu; seveda jih ne pokupijo samo Novomeščani. Precej jih gre na deželo. Tako je pretekli mesec kmet iz šmarješke okolice nabral na mizi 30 srečk-polovick. Kmalu po žrebanju je bil spet tu; tokrat je izbral 42 polovick in jih plačal z 2100 din, ki so mu jih prinesli dobitki zadnjega kola. Radoveden sem, če bo zdaj spet prišel.«

»Kaj pa večje ribe? Je kakšna glavna premija že kdaj našla pot na Dolenjsko, ali pa to od okoli sreča bolj s prazno vrečo maha?«

Tovariš Zbačnik se namuza iz- za oči in nam pojasni: »Lani enkrat in letos februarja sta dva igralca dobila po 300.000 din. Če bi srečka, prodana v naših krajih, zadela premijo, bi se isti dan dobil brzo- govora naše centrale. Dajda take sreče še nismo imeli.«

Tu je pretrgal pogovor mlajši tovariš, ki je vstopil v upravo »Ljudske pravice«, kjer se nahaja tudi novomeška podružnica Državne loterije.

»Prosim srečko za milijon dinarjev!« se je nasmejaj in izvel- kel stotaka. Nekaj časa je izbi- ral, nato pa potkal s kazalcem kar po prvi na vrhu:

»Tale bo prava!« Zelmo mu, da bi bilo res — in če bo 854042 med izžrebanimi premijskimi številkami, čestitamo mlademu neznanču!

Zanimivo je opazovati, kako posamezniki kupujejo srečke. Nekateri jih jemljejo v trafikah pri starih znanih; vedno po- iščejo »srečno« številko, na kate- ro igrajo mesece in mesece. »Enkrat bo!« govorijo — in imajo prav, ker pri loteriji je

NAGRADNA KRIZANKA

bo objavljena v prihodnji številki Dolenjskega lista! Če ted- nika še nimate naročenega, si zagotovite številko pri najbliž- jem prodajalcu.

Težko delo

»Po dva deci natakati mora biti pa res težko delo!« pravi Tine sočutno natakariči Anč- ki.

»In zakaj?«

»Ker nikoli ne morete do- liti do vrha.«

POGOVOR MED TIČI

»Kje ste prezimili, spošto- vana soseda lastovica?«

»Daleč, daleč za morjem, prijatelj vrabček!«

»Uh! Da niste morda radio- aktivna, ker so v tistih krajih zavoljo ljubega miru eksplo- tirale vodikove bombe?«

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

TRPLJENJA POLNO LETO 1942

Odlomki iz dnevnika Belokranjke v rabskem taborišču

Zupnik, stari osiveli rodoljub, ki je pogumno vzpodbujal trpine in ki je v svoji duhovniški halji požrl marsikatero grenko besedo, ni ukaal zlate svobode. Tudi njegovo rakev so zagrebli z mnogimi drugimi na rabskem polju.

SESTRADANI OTROCI UMIRAJO

Tudi odslej ni bilo nič bolje. Skofov blagoslov ni nič pomagal, zakaj tam zunaj so se neprenehoma odpirale nove jame in požirale žrtve gladi. Tako je na primer zjutraj ostal šotor zaprt, ko pa so ga odprli, se jim je nudil grozen pogled. Šest mrličev z zabuhlimi obrazi z odprtimi usti in modrimi vekami nad očmi, je ležalo vse križem. V sosednjem šotoru je za vedno zaspal šestnajstletni fant, prvi okostnjak, ki ga takrat lastna mati gotovo ne bi spoznala, če bi ga videla.

V hladnih in temnih nočeh so ječali otroci pod šotori. Tam so jih tudi rodile matere. Tako mater in otroka so spravili na ambulantno, kjer materi nekaj dni niso dali jesti. Ko se je vrnila, je na rokah prinesla skoraj nagega otroka — novega trpina.

V nekem šotoru so zaslišali jok. Ko so pogledali noter so našli dva naga otroka. Oče in mati sta jima umrla, kruh so jima požrli drugi, za ostalo pa ni bilo nikomur mar. Eden od otrok je bil popolnoma naga, od drugega pa je viselo nekaj cunj. Bila sta do kosti ogrizena od uši in vse noči sta preje- čala v bolečinah. Usmiljeni ljudje so jima prinesli

košček kruha. Če je človek pogledal otroka, ki sta jedla, se mu je zdelo, da vidi na pokopališču lo- banji, ki majeta s čeljustmi.

V sosednjem šotoru je umrl prezgodaj rojeni de- ček Francelj. Ko bi ga bili tehtali, gotovo ne bi imeli dvajset dekagramov. Njegova sedemnajstlet- na mati ga je skrila pod odejo, da je zanj dobila kruh in sir.

Tam na drugem koncu je neka Cabranka štiri dni skrivala mrliča, da je zanj dobivala hrano. Ko so jo sosedje zatožili, so ji ga vzeli.

Tudi v stranišnih jami so opazili trupelce tri- mesečnega otroka. Če je umrla starša ali kaka dru- ga odrasla oseba, je niso mogli skrivati tako dolgo. Skrivanje mrličev pa se je splašalo, kajti nekaj dni star otrok je dobil isto hrano kot odrasla oseba.

ZIVI OKOSTNJAKI

Ob nedeljah so prihajali iz moškega taborišča moški na obisk k ženam in sestram pa tudi k pri- jateljcem. V obraz so bili vsi zabuhli, otečene veke nad očmi so bile vse črne, rame so jim bile pove- šene, trebuh pa tako vdrti, da so skoraj zlezli v dve gubi. Na oslabelih nogah so komaj stali. Na glavi si videl razmršene lase, na košenih ramah pa raztrgano srajco. Povsod, kjer je bila kaka luk- nja, je bila koža ožgana od žarečega sonca in pri- sušena na kost. Ohlapne hlače so jim visele v cu- njah in dosti jih je bilo bosih.

To so torej bili tisti možje, tisti fantje z valo- vitimi lasmi in svetlimi obrazi, ki jim je bilo vsako delo in igra prepovedana. Zdrži so stali poleg žen in deklet s shušanimi, bledimi obrazi, blodnimi po- gledi in ustni, ki so zmeraj spravevala: »Kdaj poj- demo domov?« Nič ne vedel; dajali so si pogum, a mnogi so obupavali.

Odrasli so se pogovarjali, otroci pa so se na praznem prašnem prostoru preganjali z neko siro- to s pokvečenimi rokami. Usta so ji bila neprenehoma odprta, zobje čudno izbočeni, oči debele in zmeraj vlažne. Če se je katerega dotaknila, so otroci za- gnali silen krik in vik.

Zenske, te so šele bile prave sirote. Dolgi lasje, ki so jim v neredu viseli z glave, so bili polni uši. Bile so sestradane, da so jim kikle kar otepele okoli suhih nog. Stare, shušane cabranske ženske so se komaj vlekle okrog šotorov. V košenih rokah so imele molke, na ustih pa kletev, ki naj zadene pre- klete tujce in debele kuharje.

VLAČUGAM IN DESEETARKAM SE NI GODOILO SLABO

Nekatere žene so bile reve, bile so pa tudi tičice, ki se jim ni godilo slabo. Te so dobro živele poleg vojakov, kuharjev in oficirjev. Včasih je kake oficir cele ure preležal v šotoru. Če je šla taka ženska s kodrelo v kuhinjo, se je tam pri vojaku našla in še v šotor je prinesla. Take tičice so živele tudi po ambulantan, kjer so kradle bolnim revežem kruh, zvečer pa so se sprehajale z oficirji ali pa se med šotori poljubovale z vojaki.

Dobro se je bilo spoznati s kuharji, ki so krmež- ljavo mežikali in racasto hodili z zajemalko ob- lovljiv. Tam, kjer so se spoznali, so izmetali ma- karone in mast, kjer pa ne, tam so dobile ženske v šotorih samo malo vroče vode.

Tudi desetarke so delile tako kruh, da ga je zmanjkalo lačnim otrokom in da ga je potem lahko samo prodajale. Tudi sir so prodajale. Tega so raz- lomile na koščke, debele kot oreh, in ga razdelile med ljudi. Vse ostalo pa so požrle same ali pa pro-

dale. Na žalost so se v tem posebno odrezale de- setarke, doma nekje od Iga.

TUDI MED NAŠIMI LJUDMI SO BILI IZRODKI

Tudi »sinjorju kapu« je zmerom zmanjkalo kru- ha. Če so se ženske pritožile, jih je zmerjal s svi- njami in vlačugami. Vse so bile, samo ljudje ne. »Kje pa naj vzamem kruh?« se je drl. Ko pa so na- redili preiskavo, so našli 50 hlebčkov kruha, pa še riza, makaronov in olja. Vse to je oderuh ukradel sestradanim ljudem. V kuhinji pa so gospodarili Slovenci, ki so bili še trikrat slabši. Poleti so ku- hali buče in so imeli dosti bučnih pečk. Če si jih je zaželel lačen otrok in je prišel do kuhinje, so ga surovo nagnali. Nekoč pa jih je kuhar nekemu otroku le hotel dati. Tedaj pa je prišel kapo, sunil otroka stran, mu iztrgal iz košenih rok skodelico in jo treščil ob kamenje. To je samo en primer iz- med tisoč podobnih.

Za vrtarja je bil domačin. Če je do njega pri- šel poznan človek ali tak, ki je dobro plačal, mu je na stečaj odprl vrata. Če pa je prišel osivel, se- stradan starček, ga je priel za rame in sunil, da se je revež opotekel in treščil z nosom v prah. Tako so delali Slovenci, domačini iz našega kraja. Nji- hovim družinam je ostalo hrane, da so jo metali in zlivali v jarke, mi pa smo se od gladi zvijali pod šotori.

ITALJANSKO JUNAŠTVO NAD UBOGIMI INTERNIRANCI

Nekoga večera sem stala med moškimi šotori. K nemu teh šotorov je prišel postaren suh otrok, v rokah je nesel malo slame, ki jo je vzel z bliž- njega kupa.

DOLGA POT V SOLO

»Rojen sem na Vinici, hodil sem pa v novomeške šole...«

»Revček ti tak! Kako zgodaj si moral vsako jutro vstati, da si prišel do osmih v šolo!«

»Ne prekinjaj me stalno s to tvojo trapasto piščalko!«